

1919

82

**ԳԵՐԱԳՈՅՆ
ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԸ ԿԱՅ**

**ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ
ՍՈՒՐԲ ԳԻՐԳ ՈՒՍԱՆՈՂԱՅ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ**

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻԻՂԵՐ

**ՆԻԼ ՆՕՐԶ, ՊՕՍՏՈՆ, ՈԼՍՏԸՐ, ՓՐԱՎԻՏԻՆԱ,
ՊՐԱԶԹԸՆ, ՓԻՅԱԸՐԻԷ ԵՆ ՖՐԷՂՆՕ**

1919

21
Գ-49

2010

Երանի անոնց որ անօթի ու ծարաւ են արգարութեան, ինչու որ անոնք պիտի կշտանան. Մատթ. Ե. 6:

Որչափ քաղցր է քու խօսքդ իմ քնացս. մեղրէն աւելի անուշ է իմ բերնիս:

Քու խօսքդ իմ ոտքերուս ճրագ է, ու իմ շաւիղներուս լոյս. Սաղմ. ՃԺԺ. 103, 105:

Ինչպէս որ Երուսաղէմ լեռներով պատած է, անանկ ալ Տէրը իր Ժողովուրդին չորս կողմն է, ասկէ ետեւ մինչեւ յաւիտեան: Սաղմ. ՃԻԵ. 2:

Ինչու որ Աստուծոյ խօսքը կենդանի է ու զօրեղ՝ եւ ամէն երկսալքի սուրէ կտրուկ, որ կը թափանցէ մինչեւ շունչը ու ոգին (կեանք) եւ յօղուածները ու ծուծը բաժնելու, եւ կը քննէ սրտին խորհուրդները ու մտածածոնքները. Երրայ. Դ. 12:

Բոլոր Աստուածաշունչ Գիրքը օգտակար է սորվեցնելու, յանդիմանելու, շտկելու ու արդարութեան խրատելու համար, որ Աստուծոյ մարդը կատարեալ ըլլայ ամէն բարի գործերու պատրաստութեամբ. Բ. Տիմ. Գ. 16, 17:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԸ ԿԱՅ

«Անգգամը իր սրտին մէջ ըսաւ քէ Աստուած չկայ»:

ՍԱՂՄՈՍ ԺԴ. 1

ՈՅՆ ԻՍԿ սկեպտիկի մը տեսակէտով, եւ գիտցուած բաներու լոյսովը, եթէ անհախապաշար ու գիտակից տրամաբանող մը անծանօթին տեղեկանալու համար պատշաճ ու անաչառ խուզարկութիւն մը կատարէ՝ դէպի ճշմարտութիւն պիտի առաջնորդուի: Սակայն, որոշ է թէ՝ առանց Աստուծոյ Ծրագիրներուն ու նպատակներուն մասին ուղղակի չաշտնութեան մը՝ մարդիկ աննշան չափով մը միայն կարող պիտի ըլլան ճշմարտութեան մօտենալ, եւ անորոշ եզրակացութեանց պիտի յանգնին: Սակայն վայրկեանի մը համար մէկ կողմ դնենք Ս. Գիրքը, եւ իրերը տրամաբանութեան տեսակէտով միայն դիտենք:

Այն անձը որ հեռագիտակով մը կամ պարզ աչքով մ'իսկ կը դիտէ երկնակամարը ու հոն կը տեսնէ ստեղծագործութեան անսահմանութիւնը, անոր համաչափութիւնը, գեղեցկութիւնն ու կանոնաւորու-

52563 - Կ. Է.

12001

39121-67

Թիւնը, կը նշմարէ անոր ներդաշնակութիւնն ու պէսպիսութիւնը, եւ զեռ կը տարակուսի անոր Արարչին իրմէ թէ՛ իմաստութեամբ եւ թէ՛ զօրութեամբ բարձր ըլլալուն մասին, եւ կամ կը խորհի վալրկեան մ'իսկ թէ այդպիսի կարգ ու սարք մը գիպուածով՝ առանց Արարչի մէջտեղ եկած է, ազդեցիկ մէկը կա՞մ խորհելու կարողութիւնը կորսնցուցած է եւ կա՞մ զայն մէկդի թողած է, եւ ըստ Ս. Գրոց արժանի է կոչուելու անզգամ մը՝ (յիմար մը՝ մէկը որ տրամաբանութիւնը կ'անտեսէ կամ թերամիտ է)։ «Անզգամը իր սրտին մէջ ըսաւ թէ Աստուած չկայ»։ Սակաւն եւ աշխատէս, ամէն լրջախոհ արարած այն եղբակացուիքեան պարտ է յանգի թէ, Աստուածաշունչին գոնէ մեծամասնութիւնը ճշմարիտ է։ Ինչու որ ինքնայայտ իրողութիւն մ'է թէ արդիւնքները միշտ պատճառներուն կը հետեւին։ Նոյնիսկ ամէն մէկ բոյս ու ծաղիկ այս նիւթին շուրջ վկայութեանց մէյմէկ հսկայ հատորներ են։ Անոնց նուրբ յօրինուածքը, գերազանցօրէն գեղատեսիլ ձեւն ու հիւսուածքը, մարդկայինէ աւելի բարձր էակի մը իմաստութիւնն ու Հնարամտութիւնը կը պատմեն։ Որպիսի՞ կարճամտութեան արդիւնք է աշն անհեթեթութիւնը, որ կը պարծենայ մարդկային Հմտութեան ու կորովամտութեան մասին, իսկ բնութեան կանոնաւորութիւնը, միակերպութիւնն ու ներդաշնակութիւնը պարզ գիպուածի մը կը վերագրէ։ Որը թէեւ կը ճանչնայ բնութեան օրէնքները, սակայն կ'ուրանայ զանոնք տուող գիտակից Օրէնսդիրին գոյութիւնը։

Գիտակից Արարչի մը գոյութիւնը ուրացողներ-

րէն ոմանք կ'ընդունին թէ բնութիւնն է միակ Աստուածը, որմէ յառաջ եկան ամէն տեսակ կենդանական եւ բուսական դասերը, որոնք «յարմարագունին ապրելու օրէնք»էն կառավարուեցան բարեշրջական ընթացքով մը։

ԲԱՐԵՇՐԱՌԻԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՍՏԷ ԶՈՒՐԿ Է

Այս տեսութիւնը փաստէ զուրկ է։ Ինչու որ ո՛ւր որ ալ դառնանք՝ կը տեսնենք այլազան արարածները իրենց հաստատ բնութեամբը, որոնք բարձրագոյն բնութեանց չեն ձեւաչորջուիր։ Եւ թէեւ աշս տեսութեան պաշտպանները կրկին ու կրկին անգամներ ջանացած են՝ բայց ո՛չ մէկ ատեն յաջողած են տեսակներ իրարու խառնել, եւ վամ նոր ու անխփփոխ այլազանութիւն մը արտադրել։ Ո՛չ ոք տեսած է մէկ տեսակին ուրիշ տեսակի մը փոխուիլը։ Թէեւ ձուկեր վան, որոնք իրենց լուրջութեւրը վայրկեանի մը համար թռչնոց թեւերու պէս կրնան գործածել ու ջուրէն դուրս թռչիլ, եւ գորտեր՝ որոնք կրնան երգել, սակայն բնաւ տեսնուած չէ անոնց թռչուններու փոխուիլը։ ու թէեւ անասուններուն մէջ կան այնպիսիներ որոնք քիչ մը կը նմանին մարդուն, բայց ատիկայ ապացոյց մը չէ թէ մարդը աշն տեսակ անասուններէ ձեւաչորջուեցաւ։ Ընդհակառակը, փորձերէն կը տեսնուի որ թէեւ մէկ տեսակէն կարելի է տարբեր տեսակներ առաջ բերել, սակաւն անկարելի է տեսակները իրարու հետ խառնել,

եւ կամ մէկ տեսակը ուրիշ տեսակի մը ձեւաշրջել: Այսպէս, թէեւ էշն ու ձին իրարու կը նմանին՝ սակայն չլընար ըսուիլ թէ իրարու ցեղակից են. ինչու որ պարզ իրողութիւն մ'է թէ անոնց սերունդը անծին ու անկատար է:

Արդարեւ, եթէ անգիտակից բնութիւնը եղած ըլլար արարիչը կամ ձեւաշրջողը, տարակոյս չկայ որ նա պիտի շարունակէր աչգ բարեշրջումի ընթացքը, եւ անփոփոխ տեսակներ գոյութիւն պիտի 'տեսնային. ինչու որ անգիտակից էութեան մը գործունէութեան ներքեւ ո՛չ մէկ բան Հաստատ վիճակի մը մէջ կանգ պիտի առնէր: Բարեշրջութիւնը այսօր ալ իր ընթացքին մէջ պիտի ըլլար ու պիտի տեսնէինք ձուկերուն՝ թռչուններու եւ կապիկներուն՝ մարդերու վերածուիլը: Մենք կ'ընդունինք թէ բարեշրջութեան այս տեսակէտը աչնքան Հակասական է մարդկային տրամաբանութեան որքան Ս. Գրոց, երբ կ'ըսուի թէ անգիտակից զօրութեամբ մը գիտակից էակներ ստեղծուեցան:

Ստեղծագործութիւնը (բացի մարդէն) բարեշրջութեան ընթացքով կատարուելուն մասին տեսութիւն մը գոյութիւն ունի, որուն դէմ լուրջ առարկութիւն մը չունինք. անիկա կ'ընդունի թէ ներկայի աշխարհի դասերը բնութեան կամ տեսակի նըկատմամբ Հաստատ ու անփոփոխ են. թէ՛ թէեւ արդի բնութիւնները կարելի է բարձրագոյն աստիճանի մը՝ նոյն իսկ կատարելութեան բարձրացնել, սակայն ցեղերը կամ բնութիւնները միշտ նոյնը կը մընան: Այս տեսութիւնը նոյնպէս կ'ընդունի թէ ներկայ անփոփոխ տեսակներէն եւ ո՛չ մէկը իր այդ վի-

ճակով ստեղծուեցաւ. թէ՛ Հեռաւոր անցելոյն մէջ երկրէն գոյութիւն առին, բարեշրջութեան ընթացքով մէկ ձեւէ ուրիշ ձեւի մը փոխուելով աստիճանաբար: Աստուծոյ Հաստատած օրինաց ներքեւ, որոնց մէջ կերի ու հլիմայի փոփոխութիւնները կարեւոր տեղ մը բռնեցին՝ թերեւ այս ձեւափոխութիւնները շարունակուեցան, մինչեւ որ արդի Հաստատ տեսակներուն Հասան, եւ այս խնդրոյն մէջ Աստուծոյ վերջնական նպատակը ըստ երեւոյթին իրագործուած ըլլալով՝ ուրիշ փոփոխութիւն ա'լ անկարելի է որ տեղի ունենայ: Թէեւ բոյսերու եւ կենդանիներու ալլելայլ ընտանիքներու իւրաքանչիւրը կրնայ բարեփոխուիլ կամ վատափոխուիլ, սակայն անոնցմէ եւ ո՛չ մին ընդունակ է տարբեր ընտանիքներու կամ ցեղերու փոխուելու, կամ անոնցմէ արտադրուելու: Ու թէեւ անոնցմէ ամէն մէկը իր Հաստատ բնութեան կատարելութեանը կրնայ Հասնիլ, բաց բնութեան նկատմամբ Արարչին նպատակները իրականացած ըլլալով՝ այս մասին ուրիշ փոփոխութիւն չի կրնար տեղի ունենալ:

Այնպէս կ'ըսուի թէ՛ այն նախնական բոյսերն ու անասունները, որոնցմէ ներկայի Հաստատ տեսակները յառաջ եկան, մարդուն ստեղծուելէն առաջ ջնջուեցան: Երկրիս մակերեսին խորերէն գտնուած այժմ անդոյ անասուններու եւ բոյսերու կմախքներն ու բրածոները այս տեսութիւնը կը պաշտպանեն: Այս տեսութիւնը ո՛չ կ'անտեսէ եւ ո՛չ ալ կը մերժէ Ս. Գրոց աչն ուսուցումը թէ՛ մարդը իր Արարչին իմացական ու բարոյական նմանութեամբ կատարեալ ստեղծուեցաւ, ուղղակիօրէն. թէ՛ նա բարեշրջական

գործունէութեան արտադրութիւն մը չէ, բան մը որ հաւանօրէն ճշմարտութիւն մ'է մնացեալ ընդհանուր ստեղծագործութեան համար: Այս տեսութիւնը ունէ վերալով չպիտի մերժէ՝ այլ պիտի պաշտպանէ Ս. Գրոց ըսածը թէ՝ ներկայ բնութիւնը ինքն իր համար կը վկայէ գիտակից էակէ մը գոյութիւն առնելը, եւ անկէ կարգադրուիլն ու կանոնաւորուիլը: Թո՛ղ մարդկային տրամաբանութիւնը իր կրցածին չափ ծանօթ իրողութիւններու ետեւէն իյնայ իրաւացի ու ձեռնհաս պատճառներ դտնելու, եւ ամէն խնդրոյ մէջ պատիւը ուղղակի բնութեան օրէնքներուն մատուցանէ. բայց բնութեան մանուածապատ ամբողջ յօրինուածքին ետեւը կը գտնուի իր մեծ Հեղինակին՝ գիտակից եւ ամենակարող Աստուծոյն ձեռքը:

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԵՏԵՒՆ Է ԱՄԵՆԱԿԱՐՈՂ

ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Արդ՝ կը չափարարենք թէ Գիտակից Արարչի մը գոյութիւնը բացայայտ ճշմարտութիւն մ'է, որուն ապացոյցը կը տեսնենք մեր չորս դէին, այո՛, եւ նո՛յնիսկ մեր ներսի դէին. ինչու որ մենք իր ձեռագործն ենք, ու մեր մտաւորական ու Ֆիզիքական բովանդակ կարողութիւնները մեր ըմբռնումէն վեր, սխրալի հնարամտութեան մը մասին կը խօսին: Եւ Անիկա նաեւ Ծրագրողն ու Արարիչն է անոր՝ որուն մենք բնութիւն անունը կուտանք: Մենք կ'ընդունինք

թէ Անիկա էր որ հաստատեց ու եղանակաւորեց բնութեան օրէնքները, որոնց գեղեցիկ ու ներդաշնակ գործունէութեանցն ի տես կը Հիւանանք: Ու այս Մէկը, որ իր իմաստութեամբ ծրագրած տիեզերքը իր զօրութեամբն ալ կանգուն կը պահէ եւ կ'առաջնորդէ, եւ Որուն իմաստութիւնն ու զօրութիւնը մերինները անհամեմատօրէն վը գերազանցեն, ինքնաբերաբար կ'երկրպագենք Իրեն ու կը պաշտենք:

Եթէ զԱստուած իր անգերազանցելի ու ամենակարող զօրութեամբը միայն ճանչցած ըլլայինք, եւ եթէ իր զօրութեանը համահաւասար բարեսիրութեանն ու քաղցրութեանը անտեղեակ ըլլայինք՝ պիտի սոսկայինք իրմէ: Այս չափնութիւնները՝ որոնք կը հաստատեն Աստուծոյ գոյութիւնը, զօրութիւնն ու իմաստութիւնը, նոյնքան զօրաւոր կերպով կը հաստատեն նաեւ Անոր Սէրը: Մենք ո՛չ միայն ըստիպուած ենք ընդունելու թէ Աստուած մը կայ, թէ Անոր զօրութիւնն ու իմաստութիւնը մերիններէն անըմբռնելիօրէն բարձր են, հապա նաեւ միեւնոյն ատեն չենք կրնար անտեսել այն իրողութիւնը թէ՛ արարած մը որքան ալ բարձր ըլլայ, չի կրնար իր Արարիչը գերազանցել: Որով պէտք է այն վերջնական որոշման յանգինք թէ՛ ինչպէս որ մարդս իր իմաստութեամբն ու զօրութեամբը չի կրնար իր Արարչին հետ քաղդատութեան դրուիլ, որովհետեւ Անիկա խիստ բարձր է աչդ չատկութեանց մէջ, այսպէս ալ են նաեւ մարդուս բարեսիրական եւ արդարութեան չատկութիւնները, հոգ չէ թէ որքան ալ մեծ ըլլան անոնք քանակով: Եւ այսպէս, մեր մտաւորական աչքերովը կը տեսնենք մեր մեծ Արարչին նկարագիրն ու չատկութիւնները: Անիկա իմաստունն ու ար-

դար, սիրալիր ու հօր է. եւ անտարակոյս, Անոր յատկութեանց սահմանը չատ աւելի ընդարձակ է քան իր ամենաբարձր մէկ արարածինը:

Մեր Արարչին գոյութեան ու նկարագրին նկատմամբ այս բանաւոր եղբակացութեան հասած ըլլալով՝ ուրեմն Հարցնենք, ի՞նչ պէտք է ակնկալենք այսպիսի էակէ մը: Տրամաբանութիւնը մեզ կը պատասխանէ թէ այսպիսի յատկութեանց իւրացումը անոնց գործածութեան երաշխաւորութիւնն է: Աստուծոյ գորութիւնը պէտք է որ գործածուի, եւ աչն ալ առանց իր բնութեան հակասելու—իմաստնօրէն, արդարօրէն, ողորմածօրէն: Իր նպատակին հասնելու համար ինչ միջոցներ ալ որ որդեգրէ՝ Նա, եւ իր գորութիւնները ինչ կերպով ալ որ գործածէ, պէտք է որ վերջնական արդիւնքը իր բնութեան ու նկարագրին հետ համապատասխան ըլլայ, եւ առնուած ամէն մէկ քաջ իր անսահման իմաստութեան հաւանութեանը արժանանայ:

Եւ Անոր գորութիւնը ուրիշ ի՞նչ բանաւոր կերպով կարելի էր գործածուիլ՝ քան ստեղծել մեր գըլխուն վերելը պլպլացող անհամար աշխարհները ու մեր երկրագունդին հիասքանչ ալլաղանութիւնները: Եւ ողջմտութիւնը ուրիշ ի՞նչպիսի գործերու կրնար առաջնորդել՝ քան մարդն ստեղծել. անոր շնորհելով բանականութիւն ու դատողութիւն, գնահատելու իր Արարչին գործերը, ըմբռնելու Անոր հանճարը, Անոր իմաստութիւնը, Արդարութիւնը, գորութիւնն ու Սէրը: Ասոնք բոլորն ալ առողջ բանականութեան հետ համաձայն են, եւ մեզի ծանօթ իրողութեանց հետ բոլորովին համապատասխան:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԱՐԴՈՒՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՏՈՒԱԾ Է

Իսկ Հիմա կուգանք մեր վերջին խնդրոյն: Միթէ բանաւոր չէ՞ ակնկալել՝ թէ այսպիսի անսահմանօրէն իմաստուն ու բարի էակ մը, որ այնպիսի արարած մը մէջտեղ բերած է, որը կարող է գնահատել զինքը ու իր ծրագրերը, իր Սէրէն ու Արդարութեանէն մղուած՝ պիտի Հոգար այդ արարածին բնութեան պէտքերը՝ անոր ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ տալով: Միթէ տրամաբանական չէ՞ խորհիլ թէ՝ Աստուած մտաբարձ էր մարդուն ստեղծագործութեան նպատակին եւ անոր ապագային համար պատրաստուած ծրագրերներուն մասին տեղեկութիւն տալ: Նամանաւանդ կը Հարցնենք, մի՞թէ տրամաբանութեան հակառակ պիտի չըլլար ակնկալել թէ՝ այսպիսի Արարիչ մը որ մարդկային աշպպիսի արարած մը կը կերտէր, եւ ապագան իսկ տեսնելու կարող իմացական գորութեամբ մը կ'օժտէր, իր Ծրագրերներուն մասին անոր բան մը պիտի չուզէր յայտնել, անոր տենջանաց գոհացում տալու համար: Այդպիսի ընթացք մը անբնական պիտի ըլլար, ինչու որ պիտի հակասէր այն նկարագրին զոր կը վերագրենք Աստուծոյ, եւ հակառակ պիտի ըլլար արդարութեամբ եւ սիրով զեկալարուած էակի մը օրինաւոր ընթացքին:

Մենք կրնանք խորհիլ թէ եթէ մարդուն ստեղծուելուն ժամանակ Աստուծալին իմաստութիւնը անչարմար նկատէր մարդուն ապագայ ճակատա-

գըրբին եւ Արարչին ծրագրերներուն մէջ ունեցած բաժնին նկատմամբ անոր տեղեկութիւն մը ընծայելը, տարակոյս չկայ թէ այն ատեն Աստուածային Արդարութիւնն ու Սէրը պիտի պահանջէին որ մարդկային էակը անպէս մը սահմանափակուի իր կարողութեանը մէջ՝ որ կասկածներով, վախերով ու տրգիտութեամբ չի չարչարուի ու մտատանջուի շարունակ. եւ Հետեւաբար Աստուածային Զօրութիւնը պիտի սահմանափակէր մարդուն ըմբռնումի կարողութիւնը: Ուրեմն, այն իրողութիւնը թէ մարդը Աստուածային Ծրագրէն յայտնութիւն մը գնահատելու ընդունակ է, եւ այն նկարագիրը զոր Աստուծոյ կը վերագրենք, զօրաւոր պատճառներ են ակնկալելու թէ նա մտադրած էր այդպիսի յայտնութիւն մը ընծայել, իր իմաստութեան յարմար նկատած ժամանակին ու կերպովը:

Այսպէս՝ եթէ նոյնիսկ Ս. Գրքէն անտեղեակ ալ ըլլայինք, բանականութիւնը մեզ պիտի առաջնորդէր ակնկալելու եւ փնտռելու անպիսի յայտնութիւն մը, որպիսին Ս. Գիրքը կը հաւաստէ ըլլալ: Դարձեալ՝ երբ նկատի կ'առնենք ընդհանուր ստեղծագործութեան կարգն ու ներդաշնակութիւնը, թէ ինչպէս երկնային գոնդեր ու դրութիւններ իրենց հսկայ գնացքին մէջ ժամանակ ու դիրք կը պահեն, մենք ոչ այլ ինչ կ'ընանք ընել բայց եթէ ընդունիլ թէ փոքրագոյն անկանոնութիւնները, ինչպէս երկրաշարժներ, փոթորկահոգմներ եւն., պարզ նշաններ են թէ այս երկրիս այլազան տարրերուն համագործակցութիւնը ներկայիս դեռ կատարեալ չէ: Անվայել չէ խորհող մարդոց համար հարցնել՝ եւ ոչ ալ ան-

բնական է իմաստուն, Հզօր եւ Բարի Արարչի մը համար պատասխանել թէ՛ միթէ պիտի գա՞յ ժամանակ մը, ուր ինչպէս երկնքի մէջ՝ նոյնպէս ալ այս երկրիս վրայ ներդաշնակութիւն եւ խաղաղութիւն պիտի տրի՞նք, եւ թէ ինչո՞ւ ատիկա իրականութիւն մը չէ ներկայիս: Ու մենք ակնկալելու ենք թէ այն յայտնութիւնը զոր կը փնտռենք՝ այս հարցերուն պատասխան պիտի տայ:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՆԿԱՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Այլեւս հաստատած ըլլալով մեր ցեղին նկատմամբ Աստուծոյ ունեցած կամքէն ու Ծրագրէն յայտնութիւն մը ակնկալելու բանաւորութիւնը, ինքն իր համար այդպիսի յայտնութիւն մ'ըլլալ վկայող Աստուածաշունչին ընդհանուր նկարագիրը պիտի քննենք յաջորդ պարբերութեանց մէջ: Եւ մեր վերը ըրած խորհրդածութեանց համաձայն, եթէ գտնենք որ անիկա բանականութեան Հետ կատարեալպէս համերաշխ Աստուծոյ նկարագիրը կը ներկայացնէ, մենք այն եզրակացութեան պէտք է դանք թէ՛ ատիկա փաստ մ'է որ նա պէտք եղած ու ակնկալուած Աստուածային յայտնութիւնն է, ուստի հարկ է որ անոր վկայութիւնը ընդունինք այդ ուղղութեամբ: Եթէ անիկա Աստուածային յայտնութիւն մ'է, երբ իր ուսուցումներուն Հետ լաւ մը ծանօթացած ենք, պիտի տեսնենք որ Հեղինակին նկարագրին Հետ բոլորովին կը համաձայնի, որուն մասին բանականութիւնը կ'ապահովցնէ մեզ թէ իմաստութեամբ, արդարութեամբ, սիրով եւ զօրութեամբ կատարեալ է:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԸ ՆԵՐՇՆՁՈՒԱԾ Է

ՈՒՐԻ ԳԻՐԲԸ քաղաքակրթութեան և ազատութեան ջաշն է: Մարդկային ընկերութեան մէջ անոր ունեցած բարի ազդեցութիւնը ընդունուած է ամենամեծ քաղաքագէտներէն, թէ եւ անոնք անոր մեծ մասը հակասական դաւանանքներու ալյաղան աղնոցներովը դիտած են, որոնք թէ եւ Ս. Գիւրքը վեր կը բռնեն՝ բայց անոր վարդապետութիւնները ողբալիօրէն կը խեղաթիւրեն: Այս մեծ ու Հին Գիւրքը, թէ եւ անուշադրութեամբ՝ բայց խղճալիօրէն սխալ ներկայացուած է իր բարեկամներէն, որոնցմէ շատեր իրենց կեանքն իսկ պիտի զոհէին անոր պաշտպանութեանը համար. եւ սակայն, անոնք անոր թշնամիներէն աւելի մահացու հարուած մը կուտան, յայտարարելով թէ, անկազ կը պաշտպանէ իր ճշմարտութիւնը խեղաթիւրող իրենց երկար ժամանակէ ի վեր մեծարած թիւրիմացութիւնները, որոնք իրենց հայրենական աւանդութիւններէն ստացած են: Երանի թէ աչպիսիները սթափէին, վերաքննէին իրենց պատգամը, եւ իրենց թշնամիները զինաթափ ընելով՝ ամօջնէին:

Քանի որ բնութեան Լոյսը կ'առաջնորդէ մեզ իր հաշթայթածէն աւելի առատ Աստուածային յայտնութիւն մը աղնկալելու, ուրեմն տրամաբանող ու

խորհող միտք մը պատրաստ պէտք է ըլլայ քննելու ո' եւէ բան՝ որը Աստուածային յայտնութիւն մ'ըլլալու բնութիւնը կ'արտայայտէ, եւ որը աչպիսի հաւաստումներու իբր ապացոյց՝ մակերեսային (ակնհերեւ) փաստ մը կուտայ: Ս. Գիւրքը ինքն իր համար կը վկայէ Աստուածային աչպիսի յայտնութիւն մը ըլլալը, եւ իր մակերեսային փաստերը բաւական դժբաւոր կերպով կը հաստատեն իր յայտարարութեանց ճշմարիտ ու հաւանական ըլլալը, եւ իրաւացի յոյս մը կը ներշնչեն թէ, աւելի նուրբ ու մանրակրկիտ խուզարկութիւն մը, աւելի կատարեալ ու հաստատուն յայտնութիւն մը երեւան պիտի բերէ, թէ ան արդարեւ Աստուծոյ Խօսքն է:

ԴԱՐԱՒՈՐ ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐԷ ՎԵՐՋ

ԴԵՌ ԿԸ ՎԵՐԱՊՐԻ

Աստուածաշունչը դոյութիւն ունեցած զրքերուն ամենահինն է. անիկա երեսուն դարերու փոթորիկներէն յետոյ ալ դեռ կը վերապրի: Մարդիկ ամէն կարելի միջոցներով ջանացած են ջնջել զայն երկրիս երեսէն. անոնք թաքուցին, թաղեցին, զայն ունենալը ոճիր մը սեպեցին ու մահուան պատիժ սահմանեցին, եւ անոր հաւատացողները ամենադառն ու ամենաանդուրթ հալածանաց ենթարկուեցան, բայց Աստուածաշունչը դեռ կ'ապրի: Եւ այսօր, երբ անոր թշնամիներէն շատերը մահուան քուններին կը քնանան, եւ զայն վարկաբեկելու ու անոր աղբեցու-

Թիւերը քանդելու համար գրուած հարիւրաւոր հատորները երկար առնէն ի վեր ծոռացութեան ենթարկուած են, Ս. Գիրքը ամէն ազգերու ու լեզուներու մէջ իրեն համար ճամբայ գտած է. անիկա երկու հարիւրէ աւելի տարբեր լեզուներու թարգմանուած է: Այն իրողութիւնը թէ՛ այս Գիրքը ա՛յլքան դարերէ ի վեր դեռ կ'ապրի, հակառակ իր ջնջմանը ու անհետացմանը աշխատող աննախնթաց ջանքերուն, գոնէ անուղղակի փաստ մ'է թէ՛ այն մեծ էակը՝ զոր իր Հեղինակը կը կոչուի, նաեւ իր Պաշտպանը եղած է:

Ճշմարտութիւն մ'է նաեւ թէ Ս. Գրոց բարոյական ազդեցութիւնը հաւասարապէս բարի է: Ամէն անոնք որոնք լրջօրէն ուսումնասիրած են անոր էջերը, առանց բացառութեան, աւելի սրբազոյն կեանքի մը առաջնորդուած են: Կրօնքի եւ այլեւայլ գիտութեանց վրայ գրուած տարբեր գրութիւններ՝ չափով մը օգնած, ազնուացուցած ու օրհնած են մարդկութիւնը. բաց բոլոր գրքերն ալ ի մի առնելով, չեն կրցած տալ այն ուրախութիւնը, խաղաղութիւնը եւ օրհնութիւնը որ Ս. Գիրքը շնորհած է Հաւաքող-մարդկութեան թէ՛ հարուստին եւ թէ՛ աղքատին, թէ՛ ուսումնականին եւ թէ՛ անուսին: Ս. Գիրքը պարզ, հարեւանցիօրէն կարդալու գիրք մը չէ. պէտք է որ զայն ուսումնասիրենք ամենայն խնամքով ու մեր բովանդակ մտքովը, ինչու որ Աստուծոյ խորհուրդներն ու ճամբաները մերիններէն աւելի բարձր են: Եւ եթէ կը փափաքինք անհասանելի Աստուծոյ Ծրագիրներն ու խորհուրդները հասկնալ, պէտք է որ մեր ամբողջ կորովը այդ կարեւոր նպա-

տակին համար տրամադրենք: Ճշմարտութեան ամենաճոխ դանձերը միշտ մակերեսը չեն գտնուիր:

Այս գիրքը ծայրէ ի ծայր, շարունակաբար, աչքառու նկարագիր մը՝ Նազովրեցի Յիսուսը կը մատնանչէ, եւ որը ըստ այս գրքին՝ Աստուծոյ Որդին էր: Սկիզբէն մինչեւ վերջը Անոր անունը, պաշտօնը եւ դործը երեւելի եղած են: Պատմական իրողութիւն մ'է, ինչպէս նաեւ զանազան կերպերով կատարելապէս հաստատուած՝ թէ Յիսուս Նազովրեցի անուն մարդ մը ապրեցաւ, եւ Ս. Գրոց մատենագիրներուն ակնարկած ժամանակին մէջ կերպով մը նշանաւոր եղաւ: Թէ՛ այս Յիսուսը Հրէաներուն ու քահանաներուն կողմէ վնասակար նկատուելուն համար խաչուեցաւ՝ ուրիշ իրողութիւն մ'է, որը հաստատուած է ո՛չ միայն Նոր Կտակարանի տուած վկայութեամբ, հասկա նաեւ տարբեր պատմագրութեամբ ալ: Նոր Կտակարանի մատենագիրները, (բացի Պօղոսէն ու Ղուկասէն), Նազովրեցի Յիսուսին հետ անձնական ծանօթութիւն ունէին ու Անոր աշակերտներն էին, որոնց գրութիւնները Անոր վարդապետութիւնները կ'արտայայտեն:

ՄԱՏՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՇԱՐԺԱՌԻԹԸ

Ուեէ գրքի գոյութիւնը նշան մ'է թէ անոր մատենագիրը մասնաւոր շարժառիթէ մը զբոսացած է: Ուրեմն կը հարցնենք, ի՞նչպիսի շարժառիթներ կըրնային մղել որ այս մարդիկը Նազովրեցի Յիսուսի դատին յարէին, Անիկա իրեն շարագործ մահուան

դատապարտուեցաւ եւ խաչուեցաւ Հրէաներէն, որոնց ամենակրօնասէր մարդիկը Անոր մաՀուանը Հաւանութիւն տուին, Անոր մաՀը պաՀանջեցին, որպէս ապրելու անարժան մէկը: Անոր դատին յարելով եւ վարդապետութիւնները տարածելով՝ այս մարդիկը կուրծք տուին նախատանաց, զրկանաց եւ դառն Հաւածանաց, իրենց կեանքերը վտանգելով ու երբեմն ալ նոյնիսկ նահատակուելով իբրեւ մարտիրոսներ:

Ընդունելով թէ Յիսուս Իր կենդանութեանը ատեն թէ՛ կենցաղավարութեամբ եւ թէ՛ վարդապետութիւններով նշանաւոր անձ մ'էր, միթէ ներելի չէ՞ Հարցնել՝ թէ ի՞նչ շարժառիթ կրնար դրդել ու եւէ մարդ որ անոր մաՀուընէ վերջն ալ կրկին Անոր դատին փարած մնար—նամանաւանդ աճյալիս մէկու մը դատին՝ որը ամենանախատալից մաՀուամբ մեռաւ: Եթէ Հաւատանք թէ այս մատենագիրները Հնարեցին իրենց պատմութիւնը, թէ Յիսուսը իրենց երեւակաւական կամ գաղափարական Հերոսն էր, ո՛րքան անՀեթեթ պիտի ըլլար ենթադրել թէ այսպիսի ողջամիտ մարդիկներ, յայտարարելէ վերջ թէ Նա Աստուծոյ որդին էր, եւ Նա գերբնականօրէն լրդացուած էր, գերմարդկային զօրութիւններ ունէր որոնցմով բոլորներ բժշկեց, կոյր ծնածներուն տեսողութիւն շնորհեց, խուլներուն ականջները բացաւ եւ նոյնիսկ մեռելները արթնցուց—վերջէն ալ պիտի ելլէին ու այսպիսի նկարագրի տէր մէկուն պատմութիւնը վերջացնէին, ըսելով թէ՛ Իր թշնամիներուն փոքրիկ խումբը զինքը սպաննեց իբրեւ եղեռնագործ մը, երբ անդին Իր բոլոր բարեկամներն ու աշակերտները՝ որոնցմէ էին նաեւ մատենագիրները

Անոր ճգնաժամային պաՀուն լքեցին զԱյն ու փախան...:

Այն իրողութիւնը թէ, կարգ մը կէտերու մէջ աշխարհային պատմութիւնը այս մատենագիրներուն Հետ չի Համաձայնիր, պատճառ մը չէ որ մենք անոնց արձանագրութիւնները իբրեւ ճշմարիտ չընդունինք: Ամէն անոնք որոնք աննպաստ Հետեւութիւններու կը ջանդին, պէտք է որ նշանակեն ու ապացուցանեն այն շարժառիթները որոնք կրնային դրդած ըլլալ այս մատենագիրները կեղծ պատմութիւններ լինելու: Արդեօք ի՞նչ շարժառիթ կրնար դործի առաջնորդել զիրենք: Մի՞թէ լրջօրէն կրնային Հարստութեան, կամ Համբաւի, կամ իշխանութեան եւ կամ երկրային ունէ շնորհի յոյսը ունենալ: Յիսուսի բարեկամաց աղքատութիւնը եւ Անոր Հրէաստանի մեծ կրօնականներէն ստացած անժողովրդականութիւնը կը վանեն այսպիսի խորհուրդները. մինչդեռ այն իրողութիւնները թէ Նա իբրեւ չարագործ մը, իբրեւ խռովարար մը մեռաւ, եւ Իրեն Համար ունէ Համբաւ չէինեց՝ նախանձելի Հռչակի մը կամ աշխարհային օրհնութեան մը ունէ յոյս չներշնչեցին ամէն անոնց որոնք պիտի ուզէին Անոր վարդապետութիւնները քարոզել Զանալ:

Ի՞նչ է ՈՐ Կ'ԱՊՇԵՑՑՆԷ ՍԿԵՊՏԻԿՆԵՐԸ

Ընդհակառակը, եթէ Յիսուսը քարոզողները ալսպիսի փառասիրական նպատակներ ունենային, մի՞թէ չուտով մէկ կողմ պիտի չբաշտէին, երբ Հաս-

կրցան որ իրենց ընթացքը նախատանաց, հալածանաց, բանտարկութեանց, ծեծի եւ նո' չնիսկ մահուան կ'առաջնորդէր զիրենք: Տրամաբանութիւնը պարզ կերպով կը ցուցնէ թէ մարդիկ՝ որոնք զոհեցին տուն, համբաւ, պատիւ ու կեանք, որոնք առօրեայ ցանկութեանց համար չապրեցան, թէ իրենց գլխաւոր նպատակն էր ընկեր արարածները բարձրացնել՝ բարոյականի ամենավեհ տիպարները ցուցադրելով, ո՛չ միայն շարժառիթ մը ունեցած ըլլալու էին, հապա նաեւ թէ շարժառիթնին մաքուր եւ նպատակնին գերազանցօրէն բարձր ըլլալու էին: Դարձեալ, տրամաբանութիւնը կ'ըսէ թէ, բարի ու մաքուր շարժառիթներէ մղուած աշօրինակ մարդերու վկայութիւնը հասարակ մատենագիրներու գործերուն բնծայուած կարեւորութեան եւ ուշադրութեան տասնապատիկին արժանի է: Այս մարդիկը մոլեռանդներ ալ չէին. առողջ ու տրամաբանող մըտքերու տէր էին, ու միշտ կրցան պատճառ մը ներկայացնել իրենց ունեցած հաւատքին եւ յոյսին համար, ու իրենց արդարացի համոզումներուն շարունակ հաւատարիմ էին:

Ինչ որ ըսինք Նոր Կտակարանի մատենագիրներուն մասին, նոյնը կրնանք ըսել նաեւ Հին Կտակարանի ալլեւայլ մատենագիրներուն համար ալ. անոնք գլխաւորաբար, Տիրոջ հանդէպ ցոյց տուած հաւատարմութեան տեսակէտէ նշանաւոր մարդիկներ էին. եւ այս Հին Կտակարանի պատմագրութիւնը ինչպէս որ անկողմնակալօրէն կը գովէ անոնց հաւատարմութիւններն ու առաքինութիւնները, նոյնպէս ալ կը մատնանչէ ու կը պախարակէ անոնց տը-

կարութիւններն ու թերութիւնները: Ասիկա պէտք է որ զարմացնէ ամէն անոնք, որ կը խորհին թէ Ս. Գիրքը շինծու պատմութիւն մ'է, եւ որը ծրագրուած է մարդը վախի ազդեցութեամբ կրօնական կազմի մը հանդէպ պատկառանքի մղելու: Այն անկեղծութիւնը որ կը տեսնուի Ս. Գրող մէջ՝ անոր ճշմարտութեան դրոշմ մը կուտայ: Ուարդախ մարդիկ երբ կ'ուզեն մէկը մեծ ներկայացնել, եւ նամանաւանդ կը ցանկան անոր գրութիւններէն ոմանք իրբեւ Աստուծոյ ներշնչուած ցուցնել, անտարակոյս, կը ջանան այդպիսի մէկու մը նկարագրել որքան որ կարելի է անմեղադրելի ու աղին պատկերացնել: Այն իրողութիւնը թէ Ս. Գրող մէջ աչքպիսի ուղղութեան մը չէ հետեւուած՝ զօրաւոր փաստ մ'է թէ անիկա նենգութեամբ չ'չինուեցաւ ուրիշները խաբելու նըպատակաւ:

Ուրեմն տեսած ըլլալով թէ պատճառ ունինք Աստուծոյ կամքին ու Ծրագրին նկատմամբ չայտնութիւն մը ակնկալելու, եւ գտած ըլլալով թէ Ս. Գիրքը որ ինքն իր համար այդ յայտնութիւնն ըլլալ կը չայտարարէ, այնպիսի մարդերէ գրուեցաւ, որոնց շարժառիթներուն դէմ ո'եւէ առարկութիւն չենք կրնար ներկայացնել, այլ ընդհակառակը զանոնք գնահատելու պատճառներ ունինք, ուրեմն քննենք որպէս հոգեշունչ ընդունուած գրութեանց նկարագրելը, տեսնելու համար թէ արդեօք անոնց ուսուցումները կը համապատասխանե՞ն այն նկարագրին, զոր արդարացիօրէն վերագրած ենք Աստուծոյ. եւ թէ՞ մի՞թէ իրենց ճշմարտախօսութեան ապացոյցը իրենց մէջ կրնանք գտնել:

Նոր Կտակարանի առաջին Հինգ դրբերը, եւ Հին Կտակարանէն ալ մի քանիները՝ այնպիսի իրողութեանց պատմագրութիւններ են որոնք ծանօթ են պատմագիրներուն, եւ որոնց ճշմարտութեան իբր եւրաշխաւոր կը կանգնի անոնց նկարագիրը: Բոլորին ալ չայտնի է թէ՛ աչքան մօտէն ու կատարեւապէս գիտցուած իրողութիւններու նկատմամբ պարզ ճշմարտութիւնները պատմելու համար մասնաւոր յայտնութեան մը պէտք չկայ: Սակայն քանի որ Աստուած փափաքեցաւ մարդուն չայտնութիւն մը տալ, եւ այն իրողութիւնը թէ՛ այս անցնող պատահարներու պատմութիւնը կապ ունէր այդ չայտնութեան հետ, մեզի բաւական իրաւունք կուտայ հետեւցնելու թէ Աստուած պիտի վերհսկէր ու այնպէս մը կարգադրէր, որ աչք գործին համար ընտրուած անկեղծ պատմագիրը կարեւոր անցքերու հետ չփման դար: Ս. Գրոց պատմական բաժիններուն արժանահաւաստութիւնը գրեթէ ամբողջութեամբ կախում ունի անոր պատմագիրներուն նկարագիրներէն ու չարժաւորութիւնէն: Բարի մարդիկ չեն ստեր: Մաքուր ակէ մը լեզի ջուր չի բղխիր: Եւ այս գրութեանց միացեալ վկայութիւնը կը վանէ ունէ կասկած՝ թէ մի՛ գուցէ այդ պատմագիրները սոստ խօսած կամ սխալ գործած ըլլան բարի հետեւանքի մը համար:

ԱՅԼԵՒԱՅԼ ԻՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԸ

Երբ կ'ըսենք թէ Աստուածաշունչի կարգ մը գրբերը՝ ինչպէս Թագաւորաց, Մնացորդաց, Դա-

տաւորաց, եւն., իրենց ժամանակակից աչքառու անցքերու եւ անձերու ճշմարտալից ու խնամով պահպանուած պատմութիւններն են պարզապէս, անոնց վաւերականութենէն բան մը չի պակսեցներ: Նոյնպէս, երբ կը մտաբերենք թէ Օրէնքին ու Մարգարէութեանց պէս Եբրայական Ս. Գրութիւններն ալ պատմագրութիւն կը պարունակեն, եւ թէ իրենց պատմութիւններն ու ազգաբանութիւնները եւլն., աւելի մանրամասն ու չտտակ արձանագրութիւններ էին, Աբրահամի մասնաւոր շառաւիղէն խոստացեալ Մեհիայի զալուստը ակնկալելուն համար, մենք արդարեւ, այլեւս պատճառ մը կը տեսնենք պատմական այն կարգ մը իրողութիւններու արձանագրութեանը մէջ որոնք աչս քսաներորդ դարու լոյսով անփափկանկատ կը համարուին:

Օրինակ. Մովսէսացւոց եւ Ամորհացւոց ազգերուն ծագման՝ եւ անոնց՝ Աբրահամի ու Իսրայէլի հետ ունեցած կապակցութեան յստակ արձանագրութեան մը պատճառն էր հաւանօրէն, որ պատմագիրը անհրաժեշտ նկատեց անոնց ծագման կատարեալ պատմութիւնը ներկայացնել: (Մննդոց ԺԹ. 36—38): Նոյնպէս Յուդայի զաւակներուն խիստ մանրամասն մէկ արձանագրութիւնը գրուած է, որուն սերունդէն էր Դաւիթ թագաւորը, որուն միջոցաւ Մարիամի՝ Յիսուսի մօրը, նոյնպէս ալ իր ամուսնոյն՝ Յովսէփին ազգաբանութիւնը հետազօտուած է դէպի ետ մինչեւ Աբրահամ: (Ղուկ. Գ. 23, 31, 33, 34: Մատթ. Ա. 2—16): Անտարակոյս, մեծ կարեւորութիւն մ'ունէր Յուդայի ձիւղահամարին անթերիօրէն արձանագրութիւնը, ինչու որ այդ ցե-

դէն պիտի դար Իսրայէլի խոստացեալ Թագաւորն ու Մեսիան. եւ ասիկա է պատճառը, որ ուրիշ անցքերու մանրամասնութիւնը չէ տրուած:— Ծննդ. ԽԹ. 10: 1Ը—:

Թերեւս ասոր նման կամ ասիէ տարբեր շարժառիթներ ունէին Ս. Գրոց մէջ արձանագրուած ուրիշ պատմական իրողութիւններն ալ, որոնց օգտակարութիւնը թերեւս ի վերջոյ տեսնենք, որոնք եթէ պատմագրութենէ զատ պարզապէս բարոյականութեան վերաբերեալ երկասիրութիւններ ըլլալին, կրնային առանց կորուստ մը Համարութիւն եւ վնաս մը տալու զանց առնուիլ. թէեւ ո՛րք իրաւացիօրէն կրնայ ըսել թէ Ս. Գիրքը ո՛րեւէ տեղ անբարոյականութիւն կը քաջալերէ: Լաւ է նոյնպէս յիշել թէ՛ այս միեւնոյն իրողութիւնները կարելի է ո՛րեւէ լեզուով աւելի կամ նուազ փափկանկատութեամբ արտայայտել. եւ թէեւ Ս. Գրոց թարգմանիչները իրաւունք ունէին իրենց խղճմտութենէն զրդուած, արձանագրութենէն ուրիշ մաս չկտրել, բայց անոնք կ'ապրէին այնպիսի ժամանակաշրջանի մը մէջ, ուր մեզի չափ բծախնդիր չէին նուրբ արտայայտութեանց ընտրութեան մէջ: Անշուշտ, ամենագիտութեան հիմունքներն իսկ այս մասին ո՛րեւէ առարկութիւն մը չեն կրնար ներկայացնել Նոր Կտակարանի ո՛րեւէ արտայայտութեանց նկատմամբ, ուր ցուցադրուած բարոյականի անբծութիւնն ու վսեմութիւնը, կը գերազանցէ աշխարհիկ ամենամեծ բարոյագէտին չափանիշը:

Ս. Գիրքը թէեւ այլեւայլ ժամանակներու մէջ ու այլեւայլ պարագաներու ներքեւ գրուած է բազ-

մաթիւ գրիչներէ, սակայն անիկա բարոյալից կանոններու, իմաստուն ասացուածքներու եւ սփոփարար խօսքերու հաւաքածոյ մը չէ պարզապէս: Անիկա ասիէ ալ աւելի է: Ան՝ տրամաբանական, իմաստասիրական եւ ներդաշնակ իրայայտութիւնն է աշխարհի մէջ աչժամ գոյութիւն ունեցող մեղաց պատճառին. անոր միակ դարմանին, վերջնական արդիւնքներուն եւ Աստուծային Իմաստութեան՝ որ նախադժադ Ծրագրին վախճանը տեսաւ սկսելէն իսկ առաջ. նշանակելով նաեւ Աստուծոյ Ժողովուրդին ընթացքը, ու խրախուսելով եւ զօրացնելով զանոնք իրականանալիք չափազանցօրէն մեծ ու թանկագին խոստումներովը:

Ամբողջ Գրքին մէջ միեւնոյն Ծրագիրն եւ ոգին, միեւնոյն միտքն ու նպատակն է որ պարզուած են: Անոր սկզբի էջերը մարդուն ստեղծագործութիւնն ու անկումն է որ կ'արձանագրեն, իսկ վերջին մասերը՝ այդ անկումէն մարդուն վերականգնումը կը պատկերացնեն. իսկ մէջտեղի էջերը՝ կը ցուցադրեն Աստուծոյ Ծրագրին այն չառաջիմական քայլերը որոնք այդ նպատակին իրականացմանը կ'առաջնորդեն: Ս. Գրոց սկիզբի եւ վերջի երեք գլուխներուն ներդաշնակութիւնը ուշադրաւ է, թէեւ առաջին երեքը վերջին երեքին հետ հակապատկեր մը կը կազմեն: Մին՝ առաջին ստեղծագործութիւնը կը նկարագրէ, իսկ միւսը՝ վերականգնած կամ վերհաստատուած ստեղծագործութիւնը, մեղքը ու անոր որպէս պատիժ սահմանուած անէծքը վերցուած. մին՝ կը ցուցադրէ խաբելու եւ ջնջելու Համար Սատանային եւ ապականութեան աշխարհի մէջ գործած մուտ-

քը ,իսկ միւսը՝ Սատանային գործերուն քանդումը, մաշուածը ջնջուածներուն վերադարձը, չարիքին խափանումը եւ Սատանային բնաջնջումը. առաջինը՝ կը ցուցնէ Ազածով կորսուած տիրապետութիւնը, իսկ երկրորդը՝ Քրիստոսի միջոցով անոր վերանորոգուելին ու չաւիտենապէս Հաստատուելը, եւ երկրնքի մէջ եղածին պէս երկրի վրայ ալ Աստուծոյ կամքին տեղի ունենալը. մին՝ կը ցուցնէ թէ անկումի, նախատինքի եւ մաշուած պատճառը մեղքն է, իսկ միւսը՝ թէ արդարութեան պարգեւը փառք, պատիւ եւ կեանք է:

ՄԲ. ԳԻՐՔԸ

ՄԵԶԻ ՈՐՈՇ ԿԵՐՊՈՎ ԿԸ ՍՈՐՎԵՑՆԷ

Թէ՛ Եկեղեցին «Կենդանի Աստուծոյ Տաճարն» է — Մասնաւորապէս «Իր ձեռակերտը»: Ամբողջ Աւետարանական դարաշրջանին մէջ է որ անոր կառուցումը չառաջ կը տարուի — Քրիստոսի աշխարհի Փրկիչը եւ Իր Տաճարին գլխաւոր անկիւնաքարը ըլլալէն ի վեր, որուն միջոցաւ, երբ որ լրանալ, Աստուծոյ օրհնութիւնը «բոլոր ժողովուրդին» պիտի դայ, եւ անոնք ընդունելութիւն պիտի գտնեն Անոր առջեւ. — Ա. Կորնթ. Գ. 16, 17: Եփես. Բ. 20, Ծննդ. ԻԸ. 14: Գաղ. Գ. 29:

Թէ՛ միեւնոյն ատեն յառաջ կը տարուի Քրիստոսի՝ մեղաց Համար ըրած քաւութեան Հաւատացող նուիրեալ Քրիստոնեաներուն, յղիւմի եւ ձեռակերպումի գործը, եւ երբ որ այս «Ընտիր եւ թանկագին», «Կենդանի քարերուն», ամենավերջինը պատրաստուած է, Մեծ Ճարտարապետը ամէնքը ի՛ մի պիտի բերէ Առաջին Յարութեամբ, եւ Տաճարը Իր փառքովը պիտի լեցուի, ու ամբողջ Հազարամեայի տեւողութեան՝ Աստուծոյ եւ մարդոց միջեւ եղած Հաղորդակցութեան վաւրը պիտի ըլլայ. — Յայտ. Ժե. 5—8:

Թէ՛ Եկեղեցւոյ եւ Աշխարհի Յոսոյ Խարխիւր
կը կայանայ աչն իրողութեան մէջ թէ՛ «Յիսուս Քրիստոս, Աստուծոյ Շնորհքովը ամենուն համար մահ ճաշակեց»: «Փրկագին մը ամէն մարդու համար», եւ յարմար ատենին պիտի ըլլայ «Ճշմարիտ Լոյսը որ աշխարհ եկող բոլոր մարդիկը կը լուսաւորէ».— Եբրայ. Բ. 9: Յովհ. Ա. 9: Ա. Տիմոթ. Բ. 5—6:

Թէ՛ Եկեղեցիին Յոյսը՝ իր Տիրոջը նման ըլլալ է, «տեսնել զինքը ինչպէս որ է», «Աստուծային Բնութեան հաղորդ» ըլլալ, «եւ իբրեւ Ժառանգակիցներ մասնակցիլ Անոր Փառքին».— Ա. Յովհ. Գ. 2: Յովհ. Ժէ. 24: Հռովմ. Ը. 17: Բ. Պետր. Ա. 4:

Թէ՛ Եկեղեցիին ներկայ պաշտօնն է սուրբերը կատարելագործել ու զանոնք ապագային մատուցանելիք ծառայութեան համար պատրաստել. զարգացընելով ինքնիր մէջ ամէն շնորհք, աշխարհի առջեւ Աստուծոյ վկան ըլլալ, եւ գալիք դարու քահանաներ եւ թագաւորներ ըլլալու պատրաստուիլ:— Եփես. Դ. 12: Մատթ. ԻԴ. 14: Յայտ. Ա. 6: Ի. 6:

Թէ՛ Աշխարհին յոյսը դիտութեան եւ պատեհութեան օրհնութիւններուն մէջ կը կայանայ, որոնք Քրիստոսի Հազարամեայ Թագաւորութեամբ բոլորին ալ պիտի շնորհուին — ասիկա բոլոր բաներու վերահաստատութիւնը կը նշանակէ որոնք Ադամով կորսնցուցած էին, եւ սակայն իրենց Փրկչին եւ Անոր փառաւորեալ Եկեղեցիին միջոցաւ պիտի պարգեւուին բոլոր պատրաստակամներուն եւ հնազանդներուն —

իսկ բոլոր կամակոր անօրէնները պիտի կորսուին.— Գործք. Գ. 19—23: Եսայի ԼԵ:

Մենք կ'ընդունինք Յիսուսի նախագոյութիւնը, որպէս Հօր. Բանը (Լօկաս — ներկայացուցիչ), «Աստուծոյ արարածներուն Սկիզբը», «բոլոր ստեղծուածներուն անդրանիկը», ընդհանուր ստեղծագործութեան մէջ երկնաւոր Հօր, ԵՀովային, գործօն գործակալը. «Առանց Անոր բան մը չ'եղաւ ինչ որ եղաւ».— Յայտ. Գ. 14: Կողոս. Ա. 15: Յովհ. Ա. 3:

Մենք կ'ընդունինք թէ՛ Բանը (Լօկոս) մարմնացաւ — Բեթլէհէմի մանուկը եղաւ — ու աջապէս Մարդ Յիսուսը եղաւ, «սուրբ, անմեղ, անարատ, մեղաւորներէն զատուած». Ինչպէս որ կ'ընդունինք Յիսուսի մարդկութիւնը, նոյնպէս ալ կ'ընդունինք Քրիստոսի Աստուածութիւնը — ասոր համար Աստուած ալ զԱնիկա խիստ բարձրացուց, եւ Անոր անուն մը տուաւ՝ որ ամէն անունէ վեր է.— Եբրայ. Է. 26: Փիլիպ. Բ. 9:

Մենք կ'ընդունինք թէ՛ Սուրբ Հոգւոյ անձնաւորութիւնը՝ Հայրը եւ Որդին է: Թէ՛ Սուրբ Հոգին երկուքէն ալ կը բղխի, եւ յայտնուած է բոլոր անոնց մէջ՝ որոնք որ Սուրբ Հոգիէն կը յղանան եւ այսպէսով Աստուծոյ որդիներ կ'ըլլան.— Յովհ. Ա. 13: Ա. Պետր. Ա. 3:

Մենք կ'ընդունինք Քրիստոսի Յարութիւնը — թէ՛ Անիկա մարմնով մեռաւ, բայց կենդանի եղաւ

Հոգիով: Մենք կը ժխտենք Անոր մարդկային մարմնով չարութիւն առնելը, ու այսպիսի ուսուցում մը Սբ. Գրոց հակառակ գտնելով, բոլորովին կը մերժենք.— Ա. Պետ. Գ. 18: Բ. Կորնթ. Գ. 17: Ա. Կորնթ. ԺԵ. 8: Գործք. ԻԶ. 13—15:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. ԳԻՐՔ ՌԻՍԱՆՈՂԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ է Այս Միութիւնը.— Ս. Գիրք ուսանողաց միութիւն մ'է, առանց յարանուանական կամ ազգային խտրութեանց. եւ որուն նպատակն է տարածել Քրիստոնէական գիտութիւնը ամէն լեզուներով:

Ի՞նչ է Իր Նպատակը.— Այս Միութեան նպատակն է լուսաւորել մարդկութիւնը Ս. Գրոց ճշմարիտ ուսուցումներովը, որոնք եղծանուած են անցեալ խաւար դարերէն ներկայ սերունդին հասած դաւանութիւններովն ու նախապաշարումներովը. պաշտպանել Աստուածաշունչը Բարձրագոյն Քննադատութեան, Բարեշրջականութեան եւ Անհաւատութեան ոտնձգութիւններէն. ցոյց տալ մարդկութեան իրենց բոլոր ցաւերուն ու տկարութիւններուն պատճառը, ու այն ճամբան՝ որը տեւական կենաց ու յաւիտեանական երջանկութեան կ'առաջնորդէ:

Կամաւոր Նուիրատուութիւն.— Միութեանս գործունէութիւնը կամաւոր նուիրատուութիւնէ գոյացած դրամադրութիւնով յառաջ կը տարուի, եւ որը կը գոյանայ անոնցմէ՝ որոնք մեծապէս օրհնուած են Մասնաճիւղիս հրատարակութիւններէն՝ որոնք շատ աւելի ճոխ են, մասնաւորապէս, Անգլիերէնի, Գերմաներէնի, Շուեդերէնի, Ֆրանսերէնի, Յունարէնի եւ ուրիշ շատ մը լեզուներու մէջ: Այս դրամագրութիւնի միջոցաւ է որ Միութիւնս կրնայ տարուէ տարի տասնեակ միլիոններով զանազան Կրօնական թերթեր զրկել աշխարհի ամէն կողմերը, նոյնպէս եւ օգնել «ՀԱՋԱՐԱՄԵԱՅԻ ԱՐՇԱԼՈՅԱԼ»-ի տարածմանը. աչսպէս՝ երկնային մանանաջով կերակրելով Աստուծոյ Ժողովուրդը աշխարհի ամէն կողմերը:

«ՀԱԶԱՐԱՄԵԱՅԻ ԱՐՇԱԼՈՅԱԸ»

«Հազարամեայի Արշարույս» 500 էջերէ աւելի, ոսկեղօծ տառերով քանդակուած, եւ լաթակաղձ, այս հատորը, Հայ գրականութեան մէջ միակ գիրքն է որ խիստ ներդաշնակօրէն կը համաձայնեցնէ Աստուածաշունչը Մենդոցէն մինչեւ Յայտնութիւն, եւ տրամաբանական կերպով մը կը վերլուծէ կրօնական ամենակրնճուտ ու ըստ երեւոյթին հակասական թրւած հարցերը, որոնք երկար դարեր չարչրկած են ճշմարտութիւնը որոնողներուն մտքերը:

Այս հատորին գինն է 50 սէնթ Ամերիկայի եւ Քանատայի Համար, իսկ 60 սէնթ ուրիշ երկիրներու Համար:

Ապսպրանքները ղրկուելու են Հետեւեալ Հասցէին.—

ARMENIAN BIBLE STUDENTS

2755 Broadway, New York City

U. S. A.

1086

1073

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0027812

